

2006

001228

SOCIOLOGY - II (Optional)

समाजशास्त्र - II (वैकल्पिक)

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from **each** section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

P.T.O.

	Marks गुण
1. Answer <i>any four</i> of the following : खालीलपैकी कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा.	
(a) What is Secularism ? Discuss the importance and role of Secularism. 'धर्मनिरपेक्षता' म्हणजे काय ? ते सांगून धर्मनिरपेक्षतेचे महत्व व भूमिका स्पष्ट करा.	10
(b) Define the concept of Rural Society. Discuss the important characteristics of Rural - Society. ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करून त्याच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.	10
(c) Discuss the major challenges in Higher Education today. आजच्या उच्च शिक्षणापुढील महत्वाच्या आव्हानांची चर्चा करा.	10
(d) What is Sustainable Development ? Evaluate the various aspects of Sustainable Development. आधारभूत विकास म्हणजे काय ? आधारभूत विकासाची महत्वाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.	10
(e) Define Ethnic Movement. Describe the important aspects of Ethnic Movements. 'प्रजाती' चळवळीची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची महत्वाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.	10

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following questions : खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :	
(a) Define Islam. Discuss the important impacts of Islam. 'इस्लाम' ची परिभाषा स्पष्ट करून त्याच्या महत्वपूर्ण प्रभावांची चर्चा करा.	15
(b) Explain the Kinship System. Discuss the main features of Kinship. 'नातेदारी व्यवस्था' स्पष्ट करून त्याच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.	15
(c) Define Creamy Layer. Discuss the Mandal Commission Report. 'प्रगत स्तर' (Creamy Layer) स्पष्ट करून मंडल आयोगाच्या अहवालाची चर्चा करा.	10

3. Answer the following questions : •

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the impact of Colonial Rule on Indian Society. 15
भारतीय समाजावर वसाहतीक अंमलाचा झालेला प्रभाव स्पष्ट करा.
- (b) What is Dowry ? Discuss the major problems related with Dowry. 15
'हुंडा' म्हणजे काय ? हुंडा पद्धतीशी संबंधित मुख्य समस्यांची चर्चा करा.
- (c) Discuss the views of Mahatma Gandhi on Caste System. 10
'जाती' व्यवस्थेवरील महात्मा गांधी यांचे विचार स्पष्ट करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the Co-operative Movement with a special reference to Maharashtra. 10
महाराष्ट्राच्या विशेष संदर्भात 'सहकार चळवळ' स्पष्ट करा.
- (b) Define Slum. Discuss the main problems of Slum. 15
'गलिच्छ वसाहत' स्पष्ट करून त्याच्या मुख्य समस्यांची चर्चा करा.
- (c) What is Assimilation ? Discuss the assimilation as a Tribal Policy. 15
'आत्मसात' म्हणजे काय ? आदिवासींच्या संदर्भात आत्मसातच्या धोरणाची चर्चा करा.

5. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define Globalisation. Discuss the impact of Globalisation on Indian Agriculture. 10
जागतिकीकरण म्हणजे काय ? ते सांगून भारतीय कृषीवरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- (b) Define Urbanisation. Discuss the relationship between Urbanisation and Industrialisation. 15
'शहरीकरण' स्पष्ट करून, औद्योगिकीकरण व शहरीकरण यातील संबंधांची चर्चा करा.
- (c) What are the distinctive features of Tribal community in India. 15
भारतातील जनजातीय समुदायाच्या मुख्य वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

www.mpscmaterial.com

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the importances of Birth-Rate, Death-Rate and Migration as determinants of population growth. 10
लोकसंख्या वाढीच्या संदर्भात जन्मदर, मृत्युदर तसेच स्थानांतरणाचे महत्त्व विषद करा.
- (b) What is Modernisation ? Establish a relationship between Development and Regional-Imbalance. 15
'आधुनिकीकरण' म्हणजे काय ? ते स्पष्ट करून विकास तसेच प्रादेशिक विषमता यातील संबंध स्थापित करा.
- (c) Analyse the Feminist Thought from socialist and radical perspective. 15
समाजवादी तसेच परिवर्तन (radical) दृष्टीकोनातून महिला विचारधारेतील बदलांचे विश्लेषण करा.

7. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Describe the Panchayati Raj System and 74th Constitutional Amendments. 10
'पंचायत राज' संकल्पना स्पष्ट करा तसेच भारतीय संविधानातील 74 व्या कलमातील सुधारणा स्पष्ट करा.
- (b) What is Economic Growth ? Elaborate the relationship between Social Development and Human Development. 15
आर्थिक विकास म्हणजे काय ? ते स्पष्ट करून सामाजिक विकास व मानव विकास यातील संबंध विषद करा.
- (c) Write your views on Customary Law and Tribal Woman. 15
आदिवासी महिला तसेच पारंपारिक प्रथेबाबत आपले विचार स्पष्ट करा.

P.T.O.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define Adivasi. Describe the social importance of Adivasi-Movements. 10
'आदिवासी' संकल्पना स्पष्ट करून, आदिवासी चळवळीचे सामाजिक महत्व विषद करा.
- (b) Describe the ideology and work of Shri. M.G. Ranade and Shri Prabodhankar Thakre as a Social Reformer. 10
समाज सुधारक श्री. एम.जी. रानडे व प्रबोधनकार ठाकरे यांचे विचार व कार्य स्पष्ट करा.
- (c) Define Human Rights, and explain the important Social Legislations. 10
'मानवी हक्क' स्पष्ट करून सामाजिक लेजीस्लेशन चे महत्व स्पष्ट करा.
- (d) Describe in brief the Social Welfare Programmes for youth in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील युवकांसाठी 'सामाजिक कल्याण' कार्यक्रमाचे सविस्तर वर्णन करा.

9. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define Trade Union and describe the Trade Union Movement. 10
'श्रमिक संघटना' म्हणजे काय? ते सांगून श्रमिक चळवळ स्पष्ट करा.
- (b) Describe the ideology and work of Shri Gopal Ganesh Agarkar and Maharshi Shinde as a Social Reformer. 10
समाज सुधारक गोपाळ गणेश आगरकर व महर्षि शिंदे यांचे विचार व कार्य स्पष्ट करा.
- (c) What is Non-Governmental Organization ? Describe their role in Social Welfare. 10
अशासकीय संघटन म्हणजे काय? समाज कल्याणातील त्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (d) Describe the programmes of Social Welfare for women in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील महिलांकरीता 'सामाजिक कल्याण' कार्यक्रमांचे सविस्तर वर्णन करा.

- o O o -